

Torah from Around the World

De ultieme religieuze uitdaging is Gods beeld en gelijkenis te zien in iemand die niet op ons lijkt.

Rabbin Jonathan Sacks z"l

Sjabbat 6 februari 2021 / 24 Sjewat 5781, Jitro, Sjemot/Exodus 18:1 - 20:26

Tanach blz. 145 - 150

Haftara: Jesjahoe 43:1 - 20

Tanach blz. 872 - 873

Vertaler: Sera Spanier

Commentaar: **Rabbin Irwin A. Zepowitz** is de senior-rabbin van *The Community Synagogue in Port Washington, New York*.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://reformjudaism.org/learning/torah-study/torah-commentary/sinai-and-religious-pluralism>

Sinai en religieus pluralisme

Van mijn moeder (haar nagedachtenis zij ons tot zegen) leerde ik *kavod habriejot* (eerbied voor mensen) te hebben. Ze kende waarschijnlijk de Hebreeuwse term niet, maar ze handelde hier haar hele leven naar. Ze sprak over de noodzaak om alle mensen met respect te behandelen en liet mijn broer en mij zien hoe om te gaan met de verschillende mensen in de stad waar wij opgroeiden. Toen

ik ongeveer twaalf jaar was, testte ik mijn moeders geliefde overtuiging. Ik vroeg haar hoe ze zich zou voelen als ik besloot met een zwarte vrouw te trouwen. Zonder omhaal zei ze: "Ik zou haar vragen of ze Joods was." Op dat moment leerde ik hoe we moeten omgaan met mensen die een andere huidskleur, een ander geslacht, sociaaleconomische status, ras, of etnische achtergrond hebben. Oftewel: onze verhouding met anderen moet gegrond zijn op hún waarden en het leven dat zij leiden.

Is deze pluralistische benadering een dominerend gegeven binnen de Joodse traditie? Gezien de breedte van Joodse geschiedenis en ervaring zou het gek zijn om te stellen dat er binnen onze traditie één enkel antwoord is aan degenen die niet Joods zijn. Joden hebben onze relatie met anderen dikwijls kritisch, zo niet uitgesproken vijandig gezien. De parasja van deze week suggereert echter dat een legitieme positie in de relatie tussen Joden en niet-Joden er zelfs één kan en moet zijn van wederzijds respect en samenwerking.

De vroege rabbijnen die de verdeling van de wekelijkse afdelingen van de Tora vastlegden, hadden een parasja op iedere plek kunnen beginnen. Maar de sidra van deze week - Jitro – waar ook het geven van de geboden op Sinai in staat, begint waar hij begint. Dit kan een aanwijzing zijn voor de manier waarop we onze relatie met anderen, die niet Joods zijn, moeten begrijpen.

De sidra van deze week begint met Mosjé's schoonvader Jitro, die naar Mosjé gaat om te horen wat God allemaal voor Jisraël had gedaan. Op het moment van hun ontmoeting 'ging Mosjé naar buiten om zijn schoonvader te begroeten, wierp zich voor hem neer en kuste hem. Ze vroegen elkaar hoe ze het maakten en gingen de tent binnen' (Exodus 18:7). Bovenal verheugde Jitro zich over al het goede dat God Jisraël had betoond ... "Gezegend zij de Eeuwige," zei Jitro ... "Nu weet ik dat de Eeuwige groter is dan alle goden ..." En Jitro ... bracht een offer om te slachten voor God' (Exodus 18:9-12). Onmiddellijk hierna geeft Jitro Mosjé advies over hoe hij de mensen effectiever kan leiden. Het is een goed advies dat Mosjé direct uitvoert.

Dit is een bijzonder gedeelte dat de positieve relatie belicht over wat kan gebeuren tussen mensen van verschillende religies. Hieruit leren we drie fundamentele waarheden:

- 1) Geloof in God is niet alleen bestemd voor het Joodse volk. De vroege rabbijnen onderbouwen dit punt in een midrasj die beschrijft waarom de Tora in de wildernis werd gegeven, een plaats die – toentertijd - niemand toebehoorde. Het antwoord is: om te laten zien dat het volk Jisraël de bewaker van de Tora kan zijn, maar in werkelijkheid is de Tora er voor iedereen (M'chilta Bachodesh 1, 2:198 over Exodus 19:2, zoals het staat in Reuven Hammer, De Klassieke Midrasj: Tannaitic Commentaries on the Bible [Mahwah, NJ: Paulist Press, 1995], p. 136).
- 2) Het vermogen om tot God te bidden, binnen een Joodse context, beperkt zich niet enkel tot Joden. Het gebruik, zoals het in de Tora staat, om offers te brengen in de Tempel, wordt officieel ook erkend en geaccepteerd door niet-Joden. Het rabbijnse jodendom benadrukt het principe 'dat rechtvaardige mensen van alle naties (landen) hun aandeel hebben in de komende wereld' (Babylonische Talmoed, Sanhedrin 105a).
- 3) We kunnen en moeten leren van anderen. De uitwisseling tussen een Jood en een niet-Jood is in iedere periode in de geschiedenis van belang gebleken. De poging om het jodendom te

isoleren van de niet-Joodse wereld is niet alleen vruchteloos, maar het berooft ons ook van veel dat het jodendom in iedere generatie relevant en betekenisvol maakt. De grote en vrome schrijver uit de elfde eeuw, Bachya Ibn Pakuda, bijvoorbeeld, richtte zich op het innerlijke leven van de ziel, in tegenstelling tot het dominante gedrag en de benadering van het rabbijnse jodendom. Hij werd haast zeker beïnvloed door het Soefisme (zie voor een debat over de invloed van het Soefisme op het jodendom: Jorg Luyken 'Mystical Transcendence', Jerusalem Post, 22 mei 2008). De grootsheid van de Rambam is zijn vermogen om Arabische filosofie en Grieks rationalisme te integreren binnen het Joodse geloof. Het is onmogelijk om je enige moderne interpretatie van jodendom voor te stellen zonder de invloed te herkennen van het moderne Westerse gedachtengoed (zie over het belang van kruisbestuiving van Joodse ideeën: Shaul Magid 'Monastic Liberation as Counter-Cultural Critique in the Life and Thought of Thomas Merton', Cross Currents 49, no. 4 [Winter 1999/2000]).

Kortom: de beslissing om deze sidra, inclusief het geven van de Tora op Sinai, te beginnen met het verhaal van Mosjé en Jitro, bevestigt tolerantie, pluralisme en intellectuele openheid als belangrijke Joodse waarden.

Wat de positieve kijk van Jitro in de Tora nog waardevoller maakt, is dat die zo kort na het verhaal van Amalek komt, het volk dat Jisraëel in de sidra van vorige week aanvalt en dat zo belasterd is. Het negatieve voorbeeld van Amalek en het positieve voorbeeld van Jitro dienen als dubbele herinnering: we moeten anderen beoordelen op hun gedrag, niet op hun achtergrond.

Openheid naar anderen wil niet zeggen dat er geen scheiding of verschil tussen ons is. Na de ontmoeting tussen Jitro en Mosjé gaat ieder weer zijn eigen weg. De Engelse vertaling van Exodus 18:27 in *The Torah: A Modern Commentary* (herziene editie, bewerkt door W. Gunther Plaut [New York: URJ Press, 2005], p.473) staat dat 'Mosjé zijn schoonvader vaarwelzegde en dat hij wegging'. Het Hebreeuws veronderstelt echter dat Mosjé hem 'wegstuurde (*wesjallach*). De wortel van het Hebreeuwse werkwoord is dezelfde als die in de parasja van vorige week werd gebruikt (*sjien-lamedchet*) waar Farao de slaven 'wegstuurde', *sjallach*, in plaats van 'bevrijdde' of 'liet gaan' (Exodus 13:17). Ondanks wat er wordt gedeeld, is er een verschil dat niet kan worden ontkend.

Jitro en Mosjé vertegenwoordigen mensen die hun eigen weg moeten gaan. Er zijn echter momenten waarop deze reizen samen komen. In plaats van dit soort momenten als een conflict te zien, leert onze parasja ons dat zij de kans bieden op zegen, zorg en verbondenheid.